



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Batavia, Sive De Antiquo Veroque Eius Insvlae Qvam
Rhenvs in Hollandia facit situ, descriptione & laudibus;
aduersus Gerardvm Noviomagvm, Libri Dvo**

Aurelius, Cornelius

Antverpiæ, 1586

Inuenta demum citra omnem controuersiam Batauia: quanto eam
habitatores amore coluerint, quantaque illustrarint virtute, nunc pariter
audiamus. Capvt VI [i. e. VII].

urn:nbn:de:hbz:466:1-38123

*Ferte arma Aonides, si non resipiscere curas,
Pellite eum è castris, fiat asellus iners.*

Batauusad Batuanum.

*Horum acies ponenda tibi: iam iamq; videbis
Me cataphractatum, qui pedes antè fui.
Aut cede, et nostris tandè coniungere castris,
Aut metue, & fugito. Nam tibi tela paro.*

*Inuenta demum citra omnem controuersiam
Batauia: quanto eam habitatores amore co-
luerint, quantaque illustrarint virtute,
nunc pariter audiamus.*

CAPVT VI.

CORNELIVS quem Tacitum cogno-
minant, habito iam sine omni hæsitati-
one Batauiæ loco, de loci eiusdem incolis,
sua quidem sententia, sed nostris nobis lo-
quatur verbis. Qua videlicet in hostes vir-
tute, qua in amicos fide & gratia, quo deni-
que in patriam amore fuerint, quàm paucif-
simis repetemus. Nam mores & vitæ eo-
rum instituta proprium sibi codicem postu-
lant & morantur. Arcem igitur illam (cu-
ius iam iamque monimenta, & vt verius di-
cam, reliquias & fragmenta ostendimus)
Vitellius inferioris Germaniæ sub Nerone
princeps

princeps gubernans, communiter & pacifice cum Batavis agebat. Claudium Ciuilem gentis primorem charum habebat ex animo; eratque viro comiter inclinatus. Præterea omnibus ciuilitè præesse, cum æqualibus cursu certare, iaculari, obequitare, venari, cunctisque gratus esse. Cuius rei gratia, suorumque precibus, Ciuilis vir sanè quàm regia stirpe, nostrasque prouocatus, filio Romani principis filiam suam dedit vxorem. ea demum ratione, vt communibus populi sui rebus ingenuè consulèretur, & pacem cum Romanis perennem haberet. Hoc Latini fœdere non parum erecti, cœperunt in terra non sua nequiter agere; genium vino, iocisque curare, colonos opprimere, incautis insidiari, aliena rapere & calumniari. Deinde, quæ sua illis natura est, studere avaritiæ, luxuque omnia fœdere; impuberes forma conspicuos, & quæ plerisque nostratum est, procera pueritia, in naturæ dedecus ad stuprum trahere, & ingenuam iuuentutem ad delectum vocitare. His citissimè Claudius cognitis, suorumque fortunæ miserens, & ab infandi sceleris haud minimè abhorrens turpitudine, primores gentis suæ, & promptissimos quosque vulgi, quasi specie epularum, Sacrum in nemus vocitabat.

Vbi cum eos mero & lætitia incaluiffe videt, à gloria laudeque patria orsus; iniurias, raptus, & cetera seruitij mala enumerat: neque sese iam à Romanis socios, vt olim, sed tanquam vilia haberi mancipia. Insuper instare propediem delectum, quo liberi à parentibus, fratres à fratribus, mariti ab vxoribus veluti supremum diuidantur. Emori præstare per virtutem, quam hanc miseram vitam atque inhonestam, vbi alienæ superbix ludibrio simus, diutius sustinere. Magno cum assensu auditus Ciuilis, vniuersos sibi adigit. Missi ad proximos Caninesates sunt qui consilia sociarent; statimque accitis Frisii qui mox nauigiis ad arcem Britonum appulerant, repente Ciuilis arma rapit; idemque ceteri facere. Quid multis? Incautum Vitellij filium (nam ille, tum agebat Maguntix) nec de comætu satis prouisum, vt qui amicitix gratia nihil tale suspicaretur, in castro (Arcem dicunt Romanorum) prope Leidas inopinata premunt obsidione, & hostiliter circumuallant. Eiecto post alterum diem ab arce, præses nocte concubia nuncio patri Ciuilis temeritatẽ scribit; quæ neque staret conuentis, neque geniali thoro quicquam deferret; oratumque mittit, vt si sibi suæque posteritati bene consultum esse cupiat

cupiat, sine mora descenderet liberare filium suum strictissime obsessum. Nuntius in itinere Traiectum versus à Barauis interceptus, ad Claudium reducitur; literas rogatur, & offert, omneque negotium coram profitetur. Tum Ciuilis ad præsidis rebellionem ita refert, dicens: Ecce literas domini tui integras tibi reddimus; Vade ocyus, ne steteris. extremum enim Vitellij periculum simulque nostrum nunc agitur. Interea auspiciandum nobis est, ut qui plurimum debemus virtuti; quid etiam fortunæ si adsit, debeamus innotescat; quam nemo vnquam mortaliū diu in potestate habuit. Hæc & alia huiuscemodi vbi Claudius dixerat, post præsidis nuntium, & ipse versus Vbios & Rheni accolas mittit; orans ut saltem Vitellij iter & descensum suo equitatu retardent, & transitu coërceant. Nam tum Coloniensibus etiam hostis erat. Se interim suo periculo in commune libertati consulturum, ipsum se huius præclari facinoris caput & principem gerere; neque militarem sine duce turbam aliud quicquam esse quam corpus sine spiritu. Quare sibi in præmissis capta oportunitate consulere; deinde amicis in necessitate non deessent. Vnam omnium esse sententiam, Romanos omnes

è Germania propellere; libertatem natura omnibus etiam mutis animantibus datam; virtutem verò proprium hominis bonum; deosque fortioribus semper adesse.

Audita est huiusmodi Ciuilis oratio ab Agrippinensibus cum omnium silentio & assensu; transitumque Vitellianis non permisere. Interea præfectus arcis Romanæ (quam tum Claudius noster cum suis occupauerat) spe venturi patris destitutus, ac interim annonæ attritus inopia, se suamque supellectilem pacto redimens, arcem Ciuili aperuit; sicque nostris nullo sanguine & vulneribus victoria stetit. Deinde confestim duarum cohortium hiberna proximè Oceanum irrumpunt, nomenque Romanum quaquà versum ab insula sua propellunt.

» Nullum etenim mare tantos concitat fluctus, quantos multitudo libertate luxurians

» habet motus. Hæc vbi Romæ audiuntur, lugere omnes, Vitellij iniuria & libidine Batauos fratres & amicos Imperij à se tandem descivisse. Quare mox illum iussu Vespasiani accitum, Tiberinis immerfere vorticibus; quòd suæ studens auaritiæ, fidissimos Imperij socios, sua etiam petulantia Imperio abrupisset. Ecce tanto Claudius Ciuilis pro patria succensus est amore, vt se

vltro

vltro cum suis Batauis, eatenus periculo exposuerit, quatenus detestabile crimen vlciscens, de medio suorum tolleret. tametsi omnes sui tributorum expertes erant, viros tantum & arma Imperio ministrantes.

*Quæ Bataui Imperio beneficia præstitere,
& quæ illis vicissim Imperium præstitit.*

CAPVT VIII.

GAUDE nunc igitur in sinu ô felix Batauia, quæ tales produxisti viros quibus Romanum haud minimè sustentabatur Imperium; & qui rursus in multis decorati sunt ab Imperio. Tanti enim ab Impp. prisca ætatis habiti sunt, vt sine illis nullum extra urbem armigeri Martis subire tentaerint periculum. Hi sunt quippe Bataui, qui ablatam Neroni Italiam restituere. hi sunt qui Vespasiano diu deliberanti, amicitiæ gratia Imperium adegere. Hi sunt denique Bataui, qui Heduos iuxta Ararim fluum & Auernos populum Aquitaniæ instructissimo equite protriuere. cum quibus olim ne ipse quidem Iulius congregari audebat; quod aquis vndique sepirentur, & innumera gauderent populi multitudine. Frequenter enim in Cæsarem circiter ducenta millia pugnantorum

torum